

Valtiovarainministeriö

Viite:

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö 27.8.2021 (VN/25829/2020)

Asia:

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain muuttamisesta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Valtiovarainministeriö on viitekohdassa mainitulla lausuntopyynnöllään pyytänyt valtioneuvoston oikeuskanslerin lausuntoa ministeriön asettaman [työryhmän mietinnöstä ”Rahanpesusääntelyn osittaisuudistus”](#) (Valtiovarainministeriön julkaisuja 2021:45)¹.

Lausuntopyynnössä pyydetyn mukaisesti lausuntoni annetaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön. Lausuntonani totean seuraavan.

1. Yleisiä huomioita hallituksen esityksestä ja sen tarkoituksesta

Esitysluonnoksessa ehdotetaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017; jäljempänä rahanpesulaki), rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain (445/2017) ja Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) muuttamista.

¹ Mietintö on saatavilla verkko-osoitteessa: https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/17ab2ad3-6db4-4abe-8c38-9219494cfc79/e7f17105-caf8-4fcb-8d4a-0287f1bed439/LAUSUNTOPYYNTO_20210827120645.PDF

Esitysluonnoksen mukaan hallituksen esityksen tarkoituksena on ensinnäkin täydentää ns. neljännen rahanpesudirektiivin [\(EU\) 2015/849](#)² ja ns. viidennen rahanpesudirektiivin [\(EU\) 2018/849](#)³ kansallista täytäntöönpanoa. Esitysluonnoksen (s. 9) mukaan neljännen rahanpesudirektiivin kansallisen täytäntöönpanon puutteita on tuotu esille Euroopan komission Suomea vastaan käynnistämässä ja sittemmin lopettamassa rikkomusmenettelyssä. Suomi on 25.1.2019 saamaansa komission perusteltuun lausuntoon antamassaan vastauksessa todennut aikovansa arvioida tarvetta lainsäädännön täydentämiseen.

Toiseksi hallituksen esityksen on tarkoitus vastata Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) alaisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen toimintaryhmän (FATF) vuosien 2018 ja 2019 aikana suorittamaa [Suomen maa-arviointia koskevassa raportissa](#)⁴ esille tuotuihin Suomen lainsäädännön puutteisiin ja saattaa Suomen lainsäädäntö vastaamaan paremmin [FATF:n suosituksia](#)⁵. Suomi on lainsäädäntönsä puutteiden vuoksi FATF:n tehostetussa seurannassa ja sen on määräajoin raportoitava FATF:lle edistymisestään suositusten täyttämiseksi.

Kolmanneksi hallituksen esityksen on tarkoitus vastata kansallisesti esille tulleisiin lainsäädännön muutostarpeisiin.

Esitysluonnoksessa (mm. s. 27 ja 55 - 61) tehdään asianmukaisesti selkoa siitä, mikä tai mitkä edellä mainituista tarkoituksista ovat esitysluonnoksessa tehdyn kunkin ehdotuksen taustalla.

Neljännen ja viidennen rahanpesudirektiivin jättämästä kansallisesta liikkumavarasta ei esitysluonnoksessa tehdä erikseen selkoa. Ottaen huomioon esityksen tarkoitus täydentää mainittujen direktiivien kansallista täytäntöönpanoa tätä ei kuitenkaan voitane pitää puutteena. Lisäksi esitysluonnoksessa (s. 45 - 55) tehdään laajasti selkoa vaihtoehtoisista tavoista toteuttaa hallituksen esityksen tavoitteet. Myös esityksen vaikutuksista tehdään esitysluonnoksessa (s. 31 - 44) laajasti selkoa.

Euroopan unionin oikeuden jättämään kansalliseen liikkumavaraan tukeudutaan esitysluonnoksessa nimenomaisesti vain silloin, kun perustellaan rahanpesulain 3 lukuun lisättävää uutta 3 a §:ää. Pykälässä säädettäisiin ilmoitusvelvollisen oikeudesta käsitellä yleisesti saatavilla olevaa asiakkaaseensa kohdistuvaa rikostuomiota tai rikosta koskevaa tietoa. Esitysluonnoksen (s. 77) mukaan "[e]hdotetulla säännöksellä käytettäisiin tietosuojaa

² Direktiivin teksti on saatavilla verkko-osoitteessa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex%3A32015L0849>

³ Direktiivin teksti on saatavilla verkko-osoitteessa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0849>

⁴ Raportti on saatavilla verkko-osoitteessa: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer4/MER-Finland-2019.pdf>

⁵ Suositukset ovat saatavilla verkko-osoitteessa: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%202012.pdf>

asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaista sääntelyliikumavaraa, ottaen huomioon tietosuojasetuksen 10 artiklasta seuraavan laissa säätämistä koskevan vaatimuksen”.

Esitysluonnoksessa tavoitteenasettelu on jossain määrin oikeudellistekninen. Hallituksen esityksen kokonaisuutta sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevien toimenpiteiden asianmukaista mitoittamista ja arviointia palvelisi, että tavoitteenasetteluun sisällytettäisiin kokoavasti vielä ne yhteiskunnalliset tavoitteet, jotka koskevat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä, siitä aiheutuvia hallinnollisia ja muita kustannuksia sekä katettuja ja kattamatta jääviä riskejä.

2. Yksityiskohtaiset huomiot

2.1. Virtuaalisten tarkastusten mahdollistamista koskeva rahanpesulain 7 luvun 3 §:n 1 momentin muutosehdotus

Esitysluonnoksessa ehdotetaan asiallisesti muutosta siihen, miten ja millaisin edellytyksin rahanpesulaissa tarkoitetut valvontaviranomaiset voisivat suorittaa tarkastuksia ilmoitusvelvollisten tiloissa. Potentiaalinen ongelma syntyy, kun ehdotettujen uusien virtuaalisten tarkastusten suorittamisen edellytykset eivät enää missään tapauksessa huomioisi fyysisesti paikan päällä kotirauhan piirissä suoritettavien tarkastusten nykyisiä lisäedellytyksiä. Samalla muutos ilmeisesti tarkoittaisi asiallisesti sitä, että asianajajayhdistyksen tarkastustoimivaltuudet laajenisivat.

Tarkalleen ottaen ehdotuksessa on kysymys rahanpesulain 7 luvun 3 §:n 1 momentin muuttamisesta siten, että myös virtuaaliset tarkastukset olisivat mahdollisia ja että virtuaalista tarkastusta toimitettaessa ei olisi merkitystä enää sillä, toimiiko tarkastuksen kohteena oleva ilmoitusvelvollinen pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa vai muussa toimipaikassa (tai onko ilmoitusvelvollisella edes toimipaikkaa). Erottelu pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyjen tilojen ja muiden toimipaikkojen välillä on ollut olennainen rahanpesulain nykyisiä tarkastustoimivaltuuksia säädettäessä.

Esitysluonnoksen (s. 23) mukaan muutosehdotuksella pyritään vastaamaan FATF:n Suomen maa-arviointia koskevassa raportissa esille tuotuun puutteeseen, että Suomen lainsäädännön mukaan pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitetuissa tiloissa ei voida suorittaa rutiininomaisia tarkastuksia. Esitysluonnoksen vaikutustenarvioinnista (s. 43) ilmenee selväsanaisesti, että muutosehdotuksella tavoitellaan nimenomaan rutiininomaisten tarkastusten kohdistamista niihin ilmoitusvelvollisiin, jotka toimivat pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa.

Esitysluonnoksessa ei pyritä täsmentämään, mitä virtuaalisella tarkastuksella tässä yhteydessä lopulta tarkoitetaan. Viitatuista pandemia-ajan käytännöistä jää yhtäältä välillisesti

pääteltäväksi, että virtuaalisella tarkastuksella tarkoitettaisiin ääni- ja kuvayhteyttä käyttäen etänä toteuttavaa tarkastusta. Toisaalta annetaan ymmärtää, että virtuaaliseen tarkastukseen voisi sisältyä myös jopa ilmoitusvelvollisen järjestelmien jonkinlaisen etäkäytön mahdollistava pääsyn antaminen ilmoitusvelvollisen järjestelmiin.

Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa ei arvioida muutosehdotusta perustuslain 10 §:n kannalta. Näin siis siitä huolimatta, että esitysluonnoksessa (s. 23) on sinällään mielletty, että rutiininomaisten tarkastusten tekeminen kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin on sinällään ongelmallista mainitun perustuslain pykälän kannalta.

Yleisemmältä kannalta arvioituna esikysymys on, sisältääkö viranomaiselle tarkastusoikeuden antava lain toimivaltuussäännös myös oikeuden virtuaalisten tarkastusten suorittamiseen vai onko virtuaalisten tarkastusten suorittamisesta säädettävä aina erikseen laissa. Tältä osin oikeusjärjestykseltä lienee kokonaisuutena edellytettävä johdonmukaisuutta.

Olennaista on nyt kuitenkin se, että esitysluonnoksessa pyritään selväsanaisesti sillä perusteella, että kysymys on ”vain” virtuaalisesta tarkastuksesta, mahdollistamaan viranomaiselle tarkastusoikeuden käyttäminen tilanteessa, jossa se ei nykyisten toimivaltuussäännösten asettamat kotirauhan suojaa turvaavat lisäedellytykset huomioon ottaen ole sallittua. Esitysluonnoksessa ei selväsanaisesti todeta, että nykyisestä poiketen myös asianajajayhdistys pystyisi ehdotetun muutoksen jälkeen ulottamaan tarkastusoikeutensa sellaisiin ilmoitusvelvollisiin, jotka toimivat pelkästään pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa. Tämä kuitenkin seuraa jo siitä, että virtuaalisia tarkastuksia koskeva toimivaltuus ehdotetaan sijoitettavaksi rahanpesulain 7 luvun 3 §:n 1 momenttiin, joka koskee valvontaviranomaisten ja asianajajayhdistyksen tarkastustoimivaltuuksia.

Perustuslakivaliokunta on nykyisen rahanpesulain säätämiseen johtaneesta hallituksen esityksestä ([HE 228/2016 vp](#))⁶ antamassaan lausunnossa ([PeVL 2/2017 vp](#), s. 2 - 3)⁷ arvioinut nykyistä rahanpesulain 7 luvun 3 §:n sääntelyä. Nähdäkseni FATF:n huomautuksen tarkoittama tarkastusten rutiininomaisuus ei ole ongelmitta sovittavissa yhteen sen kanssa, mitä perustuslakivaliokunta totesi mainitussa lausunnossaan muun ohella tarkastusoikeuden sitomisesta perustuslain 10 §:stä johtuvaan kotirauhan piirissä suoritettavan tarkastuksen välttämättömyyttä koskevaan edellytykseen. Suomessa perustuslain 10 §:n 3 momentin asettamat valtiosääntöiset reunaehdot kotirauhan piirissä tehtäville tarkastuksille ovat yleisesti ottaen varsin tiukat ja monissa tapauksissa tiukemmat kuin Euroopan unionin lainsäädännön vastaavat EU:n perusoikeuskirjaan pohjautuvat vaatimukset. Suomessa on kuitenkin noudatettava perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaisia edellytyksiä perustuslakivaliokunnan

⁶ Hallituksen esityksen teksti on saatavilla verkko-osoitteessa:

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_228+2016.pdf

⁷ Mietinnön teksti on saatavilla verkko-osoitteessa:

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Documents/PeVL_2+2017.pdf

käytännössä tulkitulla tavalla, jollei selkeästi ja yksiselitteisesti Euroopan unionin oikeudesta muuta johdu eikä asiassa ole kansallista liikkumavaraa.

Eri asia on, mikäli olisi selvää, että virtuaaliseen tarkastukseen ei liity kotirauhan (tai esimerkiksi yksityiselämän suojan) kannalta relevantteja Aspekteja. Esitysluonnoksessa ei kuitenkaan edes pyritä täsmentämään virtuaalisen tarkastuksen sisältöä eikä erittelemään, mitä kotirauhan piiriin kuuluvia Aspekteja tällainen virtuaalinen tarkastus koskee siinä kuin fyysisesti paikan päälläkin suoritettava tarkastus tai vastaavasti ei koske, eikä arvioimaan tarkastustoimenpiteen kajoavuutta, sille asetettavia edellytyksiä ja niistä säätämistä tältä kannalta.

Säätämisyjärjestysperusteluja on tältä osin täydennettävä. Paikallaan olisi myös täsmentää muutosehdotuksen perusteeksi esitetyn keskinäisessä arviointimenettelyssä syntyneen FATF:n huomautuksen taustalla olevia Suomen valtion kansainvälisoikeudellisia velvoitteita.

Nähdäkseni kaiken kaikkiaan olisi perusteltua, että edellä selostetusta syystä hallituksen esitystä eduskunnassa käsiteltäessä siitä hankitaan myös perustuslakivaliokunnan lausunto.

Lisäksi rahanpesulain 7 luvun 3 §:n 1 momenttia koskeva muutosehdotus ja sen ydinvirke kaipaavat jo sinällään työstämistä.

Ydinvirke kuuluu esitysluonnoksessa ehdotetussa muodossaan: "Valvojalla ja asianajajayhdistyksellä oikeus suorittaa tarkastus ilmoitusvelvollisen muussa toimipaikassa kuin pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa, taikka kokonaan tai osittain virtuaalisesti."

Ensinnäkin virkkeessä käytetty ilmaisu "valvoja" poikkeaa samassa momentissa, samassa pykälässä ja rahanpesulaissa muuten johdonmukaisesti käytetystä ilmaisusta "valvontaviranomainen". Toiseksi virkkeestä puuttuu ilmeisesti sana "on" ("...on oikeus suorittaa..."). Kolmanneksi ehdotettu ilmaisutapa ("...", taikka kokonaan tai osittain virtuaalisesti.") onnistuu vain vaivoin välittämään esitysluonnoksen tarkoituksen ulottaa oikeus virtuaalisten tarkastusten lisäedellytyksettömään suorittamiseen sekä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyihin tiloihin että ilmoitusvelvollisen muuhun toimipaikkaan kuin mainittuihin tiloihin. Olisikin syytä miettiä selvempää tapaa ehdotuksen asiasisällön ilmaisemiseksi. Neljänneksi virtuaalisia tarkastuksia koskevan säännösehdoituksen esiin nostattamia valtiosääntöisiä kysymyksiä lieventäisi olennaisesti, jos säännös olisi yleensäkin täsmällisempi ja tarkkarajaisempi sen suhteen, mikä on virtuaalinen tarkastus ja mitkä ovat siinä tarkastuksen kohteena olevan toimijan velvollisuudet.

2.2. Ehdotus rikostuomioita ja rikoksia koskevan tiedon käsittelyn mahdollistavasta rahanpesulain 3 luvun uudesta 3 a §:stä

Esitysluonnoksessa ehdotetaan rahanpesulakiin lisättäväksi uusi säännös, jonka mukaan ilmoitusvelvollisella olisi oikeus käyttää ja muutoin käsitellä asiakkaansa tuntemistietona yleisesti saatavilla olevia tietoja rikostuomioista ja rikoksista. Potentiaalinen ongelma syntyy, kun Suomen lainsäädännössä ei muutenkaan säädetä, mitä ilmoitusvelvollinen saa (tai ei saa) käyttää ja muutoin käsitellä asiakkaan tuntemistietona, jolloin ehdotetusta säännöksestä tehdään helposti vastakohtaispäätelmiä.

Ehdotettu rahanpesun lain 3 luvun uusi 3 a §:n säännös vaikuttaa perustelujensa valossa hyvin rajattuun erityistarpeeseen vastaamiselta. Sinällään on ymmärrettävää, että ilmoitusvelvollisille pyritään nimenomaisin säännösin mahdollistamaan [Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden](#)⁸ noudattaminen rikostuomioita ja rikoksia koskevien tietojen hyödyntämisen osalta.

Ehdotettu säännös kuitenkin johtaa helposti vastakohtaispäätelmien tekemiseen. Toisin sanoen esimerkiksi johtopäätökseen, että ilmoitusvelvollinen ei missään oloissa saisi käyttää muita kuin vain ”yleisesti saatavilla” olevia tietoja rikostuomioista ja rikoksista (eikä esimerkiksi viranomaisten tiedonhankintatoiminnan kautta tietoonsa tulleita tietoja rahanpesu- ja muista rikosepäilyistä). Pikemminhän mainituissa Euroopan pankkiviranomaisen ohjeissa (s. 27 - 28) tarkoitettaneen päinvastaista. Esitysluonnoksen (s. 52 - 53) itsensäkin mukaan: ”Edelleen ohjeissa todetaan, että esimerkiksi asiakkaaseen tai tosiasialliseen edunsaajaan kohdistuvat rikosepäilyt tai syytökset voisivat olla sellaista olennaista tietoa, jota ilmoitusvelvollinen voisi hyödyntää asiakkaan tai tosiasiallisen edunsaajan riskitasoa määriteltäessä.”

Ehdotettua säännöstä ei ole esitysluonnoksessa pyritty suhteuttamaan sen ulkomaista lainsäädäntöä koskevassa osuudessa (s. 61) viitattuun Ruotsin rahanpesulain 5 luvun 6 §:ään. (Ks. [Lag \(2017:630\) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism](#)⁹ ja [Regeringens proposition 2017/18:142](#)¹⁰, s. 38). Säättämisyjärjestysperusteluissa olisi myös tarkennettava tältä osin oikeusturvaa koskevaa tarkastelua, koska esimerkiksi tietoverkoissa liikkuu myös merkittävässä määrin disinformaatiota, joka voi näyttää myös tiedotusvälineessä julkaistulta aineistolta, ja koska tiedotusvälineissäkin julkaistaan virheellisiä tietoja. Siksi tietty varovaisuus näiden tietojen käytössä on toisaalta tarpeen Euroopan pankkiviranomaisen ohjeista

⁸ Viitattu teksti on saatavilla verkko-osoitteessa:

https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Guidelines/2021/963637/Final%20Report%20on%20Guidelines%20on%20revised%20ML%20TF%20Risk%20Factors.pdf

⁹ Säädösteksti saatavilla verkko-osoitteessa: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2017630-om-atgarder-mot-penningtvatt-och_sfs-2017-630

¹⁰ Säädösehdotuksen teksti saatavilla verkko-osoitteessa:

<https://www.regeringen.se/494483/contentassets/0fd3a994c39849178312c1aab5eda253/forfattningsandringar-pa-finansmarknadsomradet-med-anledning-av-eus-dataskyddsförordning-prop.-201718142.pdf>

huolimatta. Säättämisyjärjestysperusteluissa olisi tältä osin myös tarve vielä terävöittää kansallisen liikkumavaran esittämistä.

2.3. Ehdotus rahanpesulain 9 luvun 5 §:ssä säädetyn huolehtimisvelvoitteen ulottamisesta Rikosseuraamuslaitokseen ja Maahanmuuttovirastoon

Esitysluonnoksessa ehdotetaan rahanpesulain 9 luvun 5 §:ssä säädetyn huolehtimisvelvoitteen ulottamista Rikosseuraamuslaitokseen ja Maahanmuuttovirastoon. Potentiaalinen ongelma syntyy, kun lähdetään peräämään, onko mainituilla viranomaisilla oikeus kaikkien sellaisten tietojen saamiseen, joita niille esitysluonnoksen perustelujen mukaan kertyy toiminnassaan.

Rahanpesulain 9 luvun 5 §:ssä säädetty huolehtimisvelvoite ei itsessään ole tiedonsaantiin oikeuttava säännös. Huolehtimisvelvoitetta koskeva säännös antaa siinä mainitulle viranomaiselle oikeuden vain sellaisen tietojen luovuttamiseen rahanpesun selvityskeskukseen, jotka ovat jo tulleet viranomaisen haltuun muualla laissa säädettyjen tiedonsaantioikeuksien nojalla.

Esitysluonnoksen perustelut ovat erityisesti Maahanmuuttoviraston tiedonsaantioikeuksien osalta varsin niukat. Perusteluja on näiltä osin täydennettävä. Tämä koskee erityisesti vastaanottorahan ja palkan maksamiseen käytettävien prepaid-korttien rahaliikenteen seuraamista. Esityksen perusteluissa ei liene perusteltua kuvata Maahanmuuttoviraston toiminnassa kertyvinä tietoina sellaisia tietoja, joiden osalta Maahanmuuttoviraston tiedonsaantioikeudet jäävät täsmentymättä.

Lisäksi huolehtimisvelvoite ymmärtääkseni tarkoittaa, että huolehtimisvelvoitteen subjektilla on oikeus tehdä ilmoitus ja luovuttaa tietoja rahanpesun selvityskeskukseen ja velvollisuuskin ilmoittaa silloin, kun asiassa on selvät perusteet ilmoituksen tekemiselle. Tarkoituksena ei sen sijaan ole, että huolehtimisvelvollisuuden piirissä oleva viranomainen ryhtyisi erikseen tutkimaan mahdollisia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä järjestelmällisesti omassa toiminnassaan ja hankkimaan nimenomaan tätä tarkoitusta varten tietoja, vaan kyse on muun toiminnan yhteydessä saaduista tiedoista ja havainnoista tehtävissä olevien havaintojen raportointivelvollisuudesta. Esitysluonnoksen lausumista, jotka koskevat Maahanmuuttoviraston mahdollisuuksia havaita rahanpesua ja terrorismin rahoittamista, voi saada käsityksen, että Maahanmuuttovirastolla voisi olla hyvinkin merkittävä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen paljastamisen tehtävä nykyisten tehtäviensä ja tietojensaantioikeuksiensa puitteissa muun muassa tiliotteiden kautta, mikä ei täysin vastaa oikeustilaa ja todellisuutta.

2.4. Määräystenantovaltuuden antamista asianajajayhdistykselle koskeva rahanpesulain 9 luvun 6 §:n 1 momentin muutosehdotus

Esitysluonnoksessa ehdotetaan määräystenantovaltuuden antamista Asianajajaliitolle. On kuitenkin kyseenalaista, onko Asianajajaliitto (oikeammin asianajajayhdistys) sellainen perustuslain 80 §:n 2 momentissa tarkoitettu taho, joka voidaan valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrätyistä asioista ja onko valtuutus täsmällisestä rajattu.

Rahanpesulain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen ([HE 228/2016 vp](#), s. 158)¹¹ säätämisyjärjestysperusteluissa todettiin:

”Asianajajayhdistys toimisi 1. lakiehdotuksen 7 luvun 1 §:n mukaan asianajajien ja näiden avustajien toimintaa valvovana itsesääntelyelimenä. Asianajajayhdistykselle ei kuitenkaan ehdoteta säädettävän toimivaltaa määrätä hallinnollisia rahamääräisiä seuraamuksia tai niihin rinnastettavaa valtuutta määrätä julkista varoitusta, koska kyse on perustuslakivaliokunnan tulkinnan mukaisesta merkittävästä julkisen vallan käytöstä eikä asianajajayhdistys ole viranomainen. Sen sijaan 1. lakiehdotuksen mukaan asianajajayhdistys tekisi esityksen rikemaksun, julkisen varoituksen tai seuraamusmaksun määräämisestä aluehallintovirastolle.”

Rahanpesulakia säädettäessä omaksutun perusnäkömyksen mukaan asianajajayhdistys ei siis ole viranomainen. Tätä ei ole kuitenkaan otettu huomioon esitysluonnoksessa. Tähänkään nähden ei vaikuta perustellulta, että asianajajayhdistys voisi tulla kysymykseen sellaisena perustuslain 80 §:n 2 momentissa tarkoitettuna ”muuna viranomaisena”, joka voitaisiin lailla valtuuttaa antamaan oikeussäännöksiä määrätyistä asioista.

Lisäksi rahanpesulain 9 luvun 6 §:n 1 momentin muutosehdotus kaippa jo sinällään työstämistä. Siinä on rahanpesulaissa muutoin johdonmukaisesti käytetyn ilmaisun ”asianajajayhdistys” sijasta käytetty ilmaisua ”Asianajajaliitto”. Tätä ei ole esitysluonnoksessa perusteltu.

Muutosehdotusta on hallituksen esityksen perusteluissa tarkasteltava rahanpesulain sisäisen johdonmukaisuuden kannalta sekä vielä säätämisyjärjestysperusteluissa perustuslain 80 §:n 2 momenttia koskevan perustuslakivaliokunnan käytännön valossa.

3. Muita huomioita

Poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön määritelmää koskevan rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 11 kohdan i alakohdan muutosehdotuksen säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 66 – 67) todetaan tarve muuttaa myös rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa tarkoitetuista merkittävistä julkisista tehtävistä annettua valtioneuvoston

¹¹ Hallituksen esityksen teksti on saatavilla verkko-osoitteessa:
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_228+2016.pdf

asetusta (610/2019). Tässä huolimatta mainittua asetusta ja sen muutostarvetta ei tuoda esiin, kun esitysluonnoksessa (s. 89) kuvataan lakia alemman asteista sääntelyä.

Esitysluonnoksen 1. lakiehdotuksen johtolauseessa ei ole huomattu, että muutettavaksi ehdotettu lain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 19 kohta on säädetty lailla 376/2021.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Juha Sihto